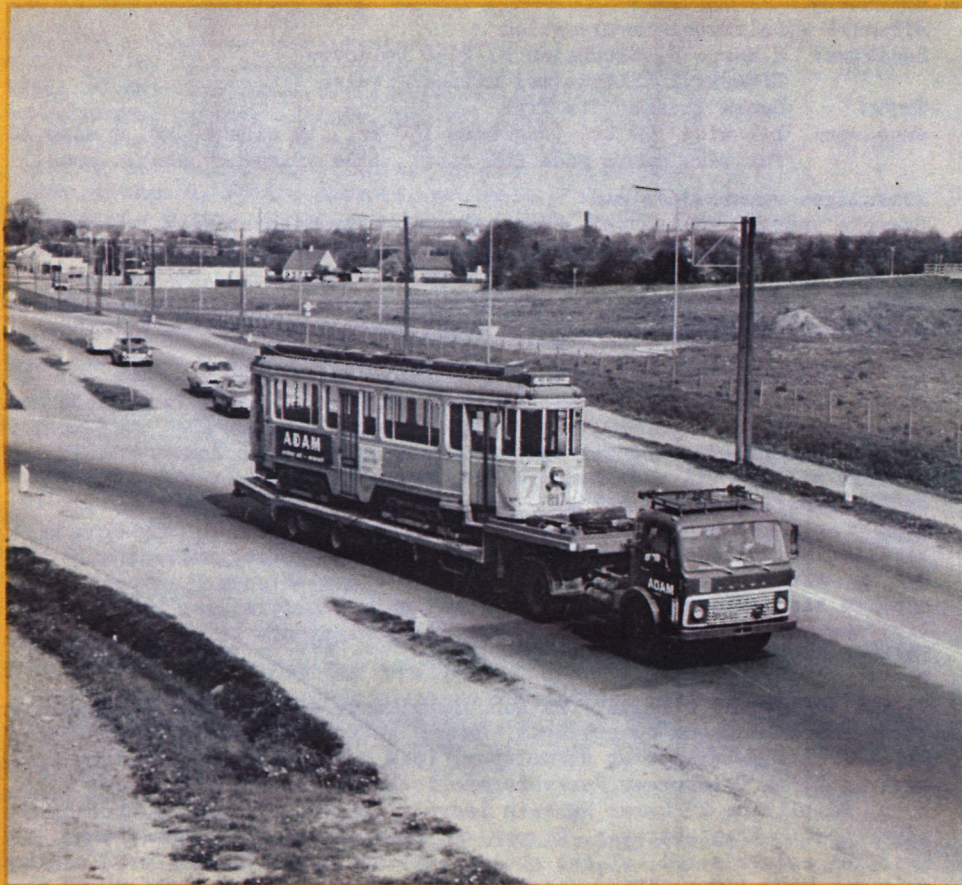

BY *trafik*

Juni 1972 8. årgang

Medlemsblad for

SPORVEISHISTORISK SELSKAB

3

Københavnske trafikpoletter 1863-1972

Text: Jerry Meyer

Foto: Peter Flensborg

Da det engelsk ejede Kjøbenhavnske Jernbane Compagni torsdag den 22. oktober 1863 kl.9 startede sporvejstrafikken i København, var der, foruden passagererne, en vognstyrer samt en konduktør med vognen. Da den sidste sporvogn i ordinær rutefart natten til søndag den 23/4 - 1972 kørte i remise, havde den også en vognstyrer samt en konduktør med; disse havde en ting fælles med deres kollegaer fra 1863, trods tidsforskellen; man solgte poletter, og hermed er vi nået frem til denne artikels kerne.

De første tegn fra 1863 var i messing og blev brugt på den nyåbnede rute: Frederiksberg Runddel - Vesterport. Denne rute blev dog allerede i december samme år forlænget til Sct. Annæ Plads. Prisen for turen var fra én af endestationerne til Vesterport 4 skilling; for hele ruten altså 8 skilling. Allerede to år senere (i 1865) forlængede man ruten fra Sct. Annæ Plads til Lille Vibenshus.

Tegnene virkede i princippet således, at passageren ved indstigning bag i vognen betalte for turen til konduktøren, for derefter at få et skillings-tegn udleveret som kvittering for betalingen; dette tegn afleverede man derefter ved udstigning hos vognstyreren i dennes lomme som bevis på, at turen var betalt. Fig. 1 viser tegnet for 4 skilling, fig. 2 er en variant med skilling sammensat af tallet 3 samt en streg, så det tilsammen danner tegnet for skilling. Det lille tal forinden er konduktørnummeret; der er fra nr. 1 til 15, dog findes der varianter som er uden konduktørnummer, fig. 2.

Fig.1

Fig.2

Fig. 3 og 4 viser tegnet for 8 skilling, ellers det samme som fig. 1 og 2.

Fig.3

Fig.4

Der findes også poletter i jern for 4 og 8 skilling, men disse kendes kun uden kondukternummer. Det kan have været erstatningstegn for de tegn i messing som eventuelt måtte være tabt; dog ved vi, at disse tegn har været blandt samlere før 1906, fordi der til Nationalmuseet dette år fra generalmajor C. T. Jørgensen⁺⁾ blev skænket en del ting, og mellem dem var også poletterne i jern, fig. 5 og 6.

Fig.5

Fig.6

De æneste poletter fra København, i den første periode, er vel nok dem som har teksten: KJØBENHAVNS-SPORVEI VIBH (Vibenshus), fig. 7. Disse findes også med kondukternumrene fra 1 til 15, dog er nr. 14 og 15 i zink; i denne serie findes forskellige varianter, fig. 8 og 9.

Fig.7

Fig.8

Fig.9

Hvornår poletterne fra fig. 1 til 9 er inddraget kan ikke siges med sikkerhed, men forsøger man at sammenligne kondukternumrene med vognantallet som Kjøbenhavns Sporvei-Selskab overtager i 1866 af det engelske selskab, får man en difference på 6 vogne (man overtog 21 vogne). Måligvis kan heraf udledes, at poletterne blev inddraget ved foregåelsen af vognantallet ud over 15 stk.

Herefter bliver der en længere pause inden Københavns Sporveje atter indfører poletter, nemlig den 1/11-1964, fig. 10. Denne nok så kendte type er i gult metal; forsiden har bogstaverne KS samt tekst Københavns Sporveje rabatpolet; bagsiden viser kongeskibet Dannebrog, den lille havfrue samt Christian d. IV.'s kran på Orlogsværftet.

Fig. 11 og 12 viser den samme polet bare i hvidt metal, den blev indført den 1/4 - 1967. Poletten fig. 10 er præget hos C.C. Sporrøng, Stockholm, og fig. 11 er præget hos Imperial Metal Industries Limited, Birmingham.

⁺⁾ C.T. Jørgensen, stifter af MØNTSAMLERFORENINGEN i København 27. november 1885.

Fig.10

Fig.11

Fig.12

Forinden udstedelsen af poletterne fig. 10 og 11 havde KS modtaget nogle prøvepoletter, ca. 200 stk. fra C.C. Sporrøng, Stockholm. Disse havde den opgave at blive prøvekørt i en poletautomat hos sporvejene, remisen, Eng-havevej. Denne type blev ikke godkendt på grund af den lidt triste udførsel af poletten, fig. 13; gult metal med KS i midten samt tekst Københavns Spor-vej rabatpolet og med ens for- og bagside. Der findes også nogle meget få prøver af den første udgave med havfruen, fig. 10, i forskellige millimeter. For eventuelle samlere kan det oplyses, at KS ikke har nogen mulighed for at hjælpe eventuelle interesserede med disse prøvepoletter.

Fig.13

For omegnsruterne findes der poletter fra følgende: Københavns Sporveje, Amagerbanen samt NESAs (Nordsjællands Elektricitets og Sporvejs Aktieselskab). Københavns Sporveje indførte den 1/4 - 1967 en omegnspolet i gult metal, tekst: omegnen rabatpolet, KS i midten, ens for- og bagside, fig. 14. Den 1/12 - 1968 indførtes en fællespolet, rødt metal samt med riflet rand, tekst: KS AB NESAs omegnen rabatpolet, ens for- og bagside, fig. 15. Denne polet er præget hos I.M.I., Birmingham.

Fig.14

Fig.15

Amagerbanen indfører omegnspolet den 1/10 - 1966, gult metal med tekst: omegnen rabatpolet, AB i midten, ens for- og bagside, fig. 16.

Fig.16

NESA indfører den 1/4 - 1967 egen polet, gult metal med tekst: rabatpolet samt NESA i midten. Denne er præget hos C.C. Sporrøng, fig. 17. Den 26/5 - 1967 indføres ny polet, gult metal med tekst: omegnen rabatpolet samt med en cirkel om NESA, fig. 18; begge poletter gjaldt sideløbende. Sidstnævnte præget hos I.M.I. Fra den 1/12 - 1968 indførtes fællespolet, fig. 15.

Fig.17

Fig.18

OPLAGSTAL

Følgende oplagstal findes på KS rabatpoletten, gult metal, fig. 10:
2.500.000. præget hos C.C. Sporrøng, 1964, og 900.000 præget hos I.M.I., 1968.
Denne polet består af 63% kobber samt 37% zink.

KS rabatpolet, hvidt metal, fig. 11:

2.250.000 præget hos I.M.I., 1966, og 500.000 præget hos I.M.I., 1967. Denne polet består af 75% kobber samt 25% nikkel.

KS omegnen rabatpolet, gult metal, fig. 14:

250.000 præget hos I.M.I., 1967.

AB omegnen rabatpolet, gult metal, fig. 16:

150.000 præget hos I.M.I., 1966.

NESA omegnen rabatpolet, gult metal, fig. 17:

80.000 præget hos I.M.I., 1967.

NESA rabatpolet, gult metal, fig. 18:

68.535 præget hos C.C. Sporrøng, 1967.

Fællespoletten AB KS NESA, rødligt metal, fig. 15:

550.000 præget hos I.M.I., 1968. Denne polet består af 96% kobber, 1% mangan og 3% silicium.

TAKSTOVERSIGT

					Takst
1/11 - 64	KS gule poletter, fig. 10.	6 stk.	5,00 kr.	1,00 kr.	
1/10 - 65	NESA gule poletter, fig. 10.	6 stk.	5,00 kr.	1,00 kr.	
1/10 - 66	AB gule poletter, fig. 16.	6 stk.	5,00 kr.	1,00 kr.	
1/4 - 67	KS hvide poletter, fig. 11/12.	5 stk.	5,00 kr.	1,25 kr.	
	NESA gule poletter, fig. 17.	6 stk.	5,00 kr.	1,00 kr.	
	AB gule omegnspoletter, fig. 16.	6 stk.	5,00 kr.	1,00 kr.	
	KS Rødovre og Gladsaxe (til 13/10 - 68), gule omegnspoletter, fig. 14.	6 stk.	5,00 kr.	1,00 kr.	
26/5 - 67	NESA gule omegnspoletter, fig. 18.	6 stk.	5,00 kr.	1,00 kr.	
1/12 - 68	AB				
	KS Rødovre } fællespolet, fig. 15.	6 stk.	5,50 kr.	1,10 kr.	
	NESA				
15/8 - 69	AB				
	KS Rødovre } hvide poletter, fig. 11.	5 stk.	5,00 kr.	1,25 kr.	
	NESA				
1/12 - 71	AB fællespoletter, fig. 15.	8 stk.	10,00 kr.	1,50 kr.	
1/4 - 72	AB				
	KS				
	NESA				
	} gule poletter, fig. 10.	8 stk.	10,00 kr.	1,50 kr.	
1/4 - 72	KS Rødovre, omegnspoletter, fig. 14.	5 stk.	5,00 kr.	1,25 kr.	

Sluttelig vil jeg rette en tak til NESA samt Københavns Sporveje for villig assistance for udarbejdelse af oplagstal. Endelig kan det oplyses for dem der måtte være blevet interesseret i poletter, at der til efteråret vil udkomme en bog om poletter fra Sigs forlag med Jørgen Sæmod som forfatter.

Jerry Meyer.